

ĐỀ CƯƠNG MÔN HỌC

1. THÔNG TIN CHUNG VỀ MÔN HỌC

1.1 Tên môn học : **XÃ HỘI HỌC BÁO CHÍ**

1.2 Mã môn học : **SOCI4210**

1.2 Khoa / Ban phụ trách: Khoa XHH-CTXH-ĐNAH

1.3 Số tín chỉ : **02 TC (02LT/0TH)**

2. MÔ TẢ MÔN HỌC

Báo chí là một trong những cơ quan đóng vai trò phổ biến và luân chuyển thông tin trong xã hội. Báo chí là một bộ phận cấu thành của truyền thông đại chúng, một định chế xã hội đóng vai trò là cầu nối trung gian trong mối quan hệ giữa con người với con người, con người với xã hội. Với một thế giới đang toàn cầu hóa và việc bùng nổ thông tin như hiện nay, việc tiếp cận với tin tức trên các phương tiện truyền thông không những giúp cho con người có thể thích ứng nhanh với xã hội đang đổi thay nhanh chóng mà còn giúp chúng ta sống và làm việc hiệu quả với tư cách là những cá nhân trong xã hội.

Với việc áp dụng những quan điểm lý thuyết xã hội học vào nghiên cứu truyền thông, khi học môn này sinh viên sẽ được trao đổi về những trường phái lý thuyết khác nhau cũng như khuynh hướng của nền báo chí tại một số quốc gia như: Mỹ, Anh, Pháp, một số quốc gia Đông Nam Á cũng như Việt Nam

Những nội dung cần quan tâm trong xã hội học báo chí sẽ được trình bày bao gồm:

- Nghiên cứu về những khái niệm cơ bản như: báo chí, công chúng, đại chúng, truyền thông, v.v... là gì
- Nghiên cứu về quá trình truyền thông đại chúng được xem xét như một định chế xã hội mà trung tâm là hoạt động của các nhà truyền thông
- Nghiên cứu về những đặc điểm của nền báo chí tại một số quốc gia như Mỹ, Anh, Pháp, một số quốc gia Đông Nam Á và Việt Nam

- Nghiên cứu về công chúng (đặc điểm, ứng xử, truyền thông đại chúng và truyền thông liên cá nhân).
- Phân tích nội dung (thống kê học và ký hiệu học) về tính hiệu quả của các thông điệp truyền thông trên các phương tiện thông tin đại chúng.
- Tác động của báo chí và truyền thông đại chúng đến xã hội (nhận thức, thuyết phục, tham gia vào quá trình xã hội hóa, tham gia vào quá trình thay đổi xã hội...)

3. MỤC TIÊU MÔN HỌC

3.1 Mục tiêu chung

Môn học nhằm trang bị cho sinh viên cách tiếp cận xã hội học đối với các quá trình truyền thông, nghề làm báo, hoạt động của nhà báo, của giới truyền thông nói chung. Qua đó, sinh viên biết phân tích xã hội học về ảnh hưởng qua lại giữa xã hội và báo chí nói riêng (giữa xã hội với các loại hình truyền thông đại chúng). Bên cạnh việc nhấn mạnh đến hệ thống lý thuyết, môn học cũng sẽ nghiên cứu đến những vấn đề truyền thông hiện nay như công chúng, hiệu ứng truyền thông trong xã hội hiện nay, tác động của truyền thông đối với xã hội .v.v

3.2 Mục tiêu cụ thể: sau khi học xong môn học này sinh viên sẽ đạt được những mặt sau đây:

3.2.1 Kiến thức

- Có thể hiểu và phân biệt được sự khác biệt giữa các khái niệm: báo chí, các loại hình báo chí, truyền thông, truyền thông đại chúng, công chúng, truyền thông trong nhóm, liên cá nhân ...
- Sinh viên có thể giải thích được tại sao truyền thông lại là một định chế xã hội quan trọng trong xã hội hiện đại
- Hiểu được những đặc điểm của các nền báo chí tại một số quốc gia trên thế giới
- Có thể phân tích được những thông điệp truyền thông trên báo chí, hình ảnh, quảng cáo ... và đánh giá được những ưu điểm cũng như hạn chế của những thông điệp này.
- Hiểu được những đặc điểm của công chúng, những ảnh hưởng của truyền thông đối với xã hội
- Có thể tổ chức được những cuộc khảo sát nhỏ về công chúng hoặc đánh giá tính hiệu quả của thông điệp truyền thông

3.2.2 Kỹ năng

- Thông qua thuyết trình và thảo luận trong lớp, sinh viên sẽ có kỹ năng diễn đạt và trình bày vấn đề nghiên cứu trước lớp, kỹ năng thảo luận nhóm ...
- Sinh viên sẽ được khuyến khích kỹ năng tranh luận về những chủ đề liên quan đến truyền thông trên báo chí, truyền hình
- Sinh viên sẽ có kỹ năng tự học, tự nghiên cứu tài liệu

3.2.3 Thái độ

- Sinh viên sẽ nhận thức được tầm quan trọng của môn học này trong việc hoàn thiện về kiến thức và kỹ năng sau khi ra trường
- Sinh viên sẽ được rèn luyện thái độ học tập chủ động
- Yêu thích nghiên cứu về xã hội học truyền thông đại chúng

4. NỘI DUNG MÔN HỌC

STT	Tên chương	Mục, tiểu mục	Số tiết				Tài liệu tự học
			TC	LT	BT	TH	
1	<u>CHƯƠNG 1:</u> TRUYỀN THÔNG-TRUYỀN THÔNG ĐẠI CHÚNG-XÃ HỘI HỌC VỀ TRUYỀN THÔNG ĐẠI CHÚNG	1.1 Những khái niệm cơ bản 1.1.1. Truyền thông và truyền thông liên cá nhân 1.1.2. Định nghĩa truyền thông, vai trò của truyền thông, các dạng truyền thông 1.1.3. Truyền thông liên cá nhân, các dạng truyền thông liên cá nhân, các mô hình truyền thông liên cá nhân 1.2 Truyền thông đại chúng và định chế truyền thông đại chúng 1.3 Các phương tiện truyền thông và các phương	4,5	3,5	1,0	-	1. Trần Hữu Quang, 2015, <i>Xã hội học báo chí</i> , Nxb. ĐHQGTPHC M

STT	Tên chương	Mục, tiểu mục	Số tiết				Tài liệu tự học
			TC	LT	BT	TH	
		tiện truyền thông đại chúng 1.4 Đại chúng và công chúng khán thính giả 1.4.1 Bốn đặc trưng để nhận diện đại chúng 1.4.2 Phân biệt đại chúng với các khái niệm khác 1.4.3 Đại chúng và công chúng 1.5 Vài nét về lịch sử truyền thông 1.5.1 Một số dạng truyền thông cổ truyền 1.5.2 Lịch sử các phát minh khoa học-kỹ thuật về truyền thông 1.5.3 Phân kỳ các giai đoạn trong lịch sử nghiên cứu về truyền thông 1.6 Lịch sử ra đời của báo chí và truyền thông đại chúng tại Việt Nam					
2	<u>CHƯƠNG 2:</u> LỊCH SỬ NGHIÊN CỨU VỀ XÃ HỘI HỌC TRUYỀN THÔNG ĐẠI CHÚNG VÀ	2.1 Giai đoạn 1: cuối thế kỷ XIX 2.2 Giai đoạn 2: đầu thế kỷ XX đến những năm 1950 2.3 Giai đoạn 3: 1960 – 1980	4,5	4,0	0,5	0	1. Trần Hữu Quang, 2015, <i>Xã hội học báo chí</i> , Nxb. ĐHQGTP HCM

STT	Tên chương	Mục, tiểu mục	Số tiết				Tài liệu tự học
			TC	LT	BT	TH	
	BÁO CHÍ	2.4 Giai đoạn 4: cuối thế kỷ XX 2.5 Giai đoạn 5: cuối thế kỷ XX và đầu thế kỷ XXI					
3	<u>CHƯƠNG 3</u> MỘT SỐ HƯỚNG TIẾP CẬN TRONG NGHIÊN CỨU VỀ XÃ HỘI HỌC BÁO CHÍ	3.1 Dẫn nhập 3.2 Hướng tiếp cận theo quan điểm cấu trúc - chức năng 3.3 Hướng tiếp cận dựa trên các lý thuyết phê phán 3.4 Lý thuyết quyết định luận kỹ thuật 3.5 Lý thuyết về chức năng thiết lập lịch trình 3.6 Trường phái nghiên cứu văn hóa	4,5	3,5	1,0	0	1. Trần Hữu Quang, 2015, <i>Xã hội học báo chí</i> , Nxb. ĐHQGTPH CM
4	<u>CHƯƠNG 4</u> ĐỊNH CHẾ XÃ HỘI TRUYỀN THÔNG ĐẠI CHÚNG	4.1 Đặc trưng tổng quát của định chế truyền thông trong xã hội hiện đại - Truyền thông từ phát minh kỹ thuật đi đến định chế xã hội - Đặc trưng tổng quát của định chế truyền thông trong xã hội hiện đại 4.2 Định chế truyền thông (báo chí) tại một số quốc gia phương Tây - Nền báo chí Anh	4,5	4,0	0,5	0,0	1. Trần Hữu Quang, 2015, <i>Xã hội học báo chí</i> , Nxb. ĐHQGTP HCM

STT	Tên chương	Mục, tiểu mục	Số tiết				Tài liệu tự học
			TC	LT	BT	TH	
		<ul style="list-style-type: none"> - Nền báo chí Pháp - Nền báo chí Mỹ <p>4.3 Định chế truyền thông (báo chí) tại một số quốc gia châu Á</p> <ul style="list-style-type: none"> - Nền báo chí tại một số quốc gia Đông Nam Á, châu Á (Thái Lan, Malaysia, Trung Quốc, Singapore .v.v) <p>4.4 Nền báo chí Việt Nam</p> <ul style="list-style-type: none"> - Quá trình phát triển truyền thông tại Việt Nam - Phân tích quan điểm báo chí là một loại hàng hóa đặc biệt - Phân tích vấn đề tự do báo chí và vai trò của báo chí trong công cuộc đổi mới, phát triển đất nước <p>4.5 Nhận định, thảo luận</p>					
5	<p><u>CHƯƠNG 5</u></p> <p>XÃ HỘI HỌC TRUYỀN THÔNG NGHIÊN CỨU VỀ CÔNG CHÚNG</p>	<p>5.1 Những đặc điểm tâm lý-nhân khẩu-xã hội của công chúng</p> <p>5.2 Ứng xử truyền thông của công chúng</p> <p style="padding-left: 20px;"><i>5.2.1 Ba giai đoạn ứng xử của công chúng với các phương tiện truyền thông đại chúng</i></p>	4,0	3,5	0,5	-	<p>2. 1 Trần Hữu Quang, 2015, <i>Xã hội học báo chí</i>, Nxb. ĐHQGTPHC M</p>

STT	Tên chương	Mục, tiểu mục	Số tiết				Tài liệu tự học
			TC	LT	BT	TH	
		<p>5.2.2 Cách xử dụng các phương tiện truyền thông nơi công chúng</p> <p>5.3 Mối liên hệ giữa truyền thông liên cá nhân và truyền thông đại chúng</p> <p>5.4 Mô hình truyền thông hai bước</p> <p>5.5 Vai trò của người lãnh đạo dư luận</p>					
6	<p><u>CHƯƠNG 6</u></p> <p>XÃ HỘI HỌC TRUYỀN THÔNG NGHIÊN CỨU NỘI DUNG TRUYỀN THÔNG</p>	<p>6.1 Nội dung truyền thông là gì? Tại sao cần nghiên cứu nội dung truyền thông?</p> <p>6.2 Văn phong báo chí</p> <p>6.3 Phương pháp nghiên cứu nội dung truyền thông</p> <p>6.4 Phân tích thực nghiệm: nội dung truyền thông, định lượng hóa các chỉ tiêu truyền thông; phân tích các chủ đề thông tin truyền thông trên báo chí, quảng cáo .v.v.</p> <p>6.5 Phương pháp phân tích nội dung tín hiệu học</p> <p>6.6 Thực hành phân tích một quảng cáo</p>	4,0	3,5	0,5	-	1. Trần Hữu Quang, 2015, <i>Xã hội học báo chí</i> , Nxb. ĐHQGTP HCM
7	<p><u>CHƯƠNG 7</u></p> <p>ẢNH HƯỞNG XÃ HỘI CỦA</p>	<p>7.1 Xã hội hóa cá nhân</p> <p>7.2 Hình thành dư luận xã hội</p> <p>7.2.1 <i>Đặc điểm của dư luận xã hội</i></p>	4,0	3,5	0,5	-	1. Trần Hữu Quang, 2015, <i>Xã hội học báo chí</i> ,

STT	Tên chương	Mục, tiểu mục	Số tiết				Tài liệu tự học
			TC	LT	BT	TH	
	TRUYỀN THÔNG ĐẠI CHÚNG TRONG XÃ HỘI HIỆN ĐẠI	<p>7.2.2 <i>Truyền thông đại chúng tác động đến việc hình thành dư luận xã hội</i></p> <p>7.3 Một số ảnh hưởng của truyền thông đại chúng</p> <p>7.3.1 <i>Giả thuyết về “hố chênh lệch kiến thức”</i></p> <p>7.3.2 <i>Truyền thông và bạo lực</i></p>					Nxb. ĐHQGTP HCM

5. TÀI LIỆU THAM KHẢO

5.1 Tài liệu tham khảo chính

1. Trần Hữu Quang, 2015, *Xã hội học báo chí*, Nxb Đại học Quốc gia TP HCM

5.2 Tài liệu đọc thêm

1. David Holmes, 2005, *Communication Theory*, SAGE Publications
2. Hà Minh Đức chủ biên, 2005, *Báo chí, những vấn đề lý luận và thực tiễn*, Nxb. ĐHQG Hà Nội
3. Hữu Thọ, 2000, *Bình luận báo chí thời kỳ đổi mới*, NXB Giáo dục
4. Michael Schudson, 2003, *Sức mạnh của tin tức truyền thông*, Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội
5. Nguyễn Kiên Trường chủ biên, 2004, *Quảng cáo và ngôn ngữ quảng cáo*, NXB Khoa học xã hội
6. Viện ngân hàng thế giới, 2006, *Quyền được nói-Vai trò của truyền thông đại chúng trong phát triển kinh tế*, Nxb Văn hóa thông tin, Hà Nội

6. ĐÁNH GIÁ KẾT QUẢ HỌC TẬP

Quy định thang điểm : 10

Stt	Hình thức đánh giá	Trọng số
1	Đi học đầy đủ, tham gia phát biểu, thảo luận	10%
	Kiểm tra giữa kỳ (trắc nghiệm+thuyết trình)	20%
2	Thi cuối kỳ	70%

7. KẾ HOẠCH GIẢNG DẠY

7.1 Kế hoạch giảng dạy lớp ngày (4.5 tiết/buổi)

STT	Buổi học	Nội dung	Ghi chú
1.	Buổi 1	<ul style="list-style-type: none">- Dẫn nhập môn học- Những khái niệm cơ bản- Truyền thông và truyền thông liên cá nhân- Định nghĩa truyền thông, vai trò của truyền thông, các dạng truyền thông- Truyền thông liên cá nhân, các dạng truyền thông liên cá nhân, các mô hình truyền thông liên cá nhân- Định nghĩa truyền thông đại chúng- Đặc thù của quá trình truyền thông, công nghệ truyền thông, ngành công nghiệp truyền thông- Các phương tiện truyền thông và các phương tiện truyền thông đại chúng- Đại chúng và công chúng khán thính giả- Bốn đặc trưng để nhận diện đại chúng- Phân biệt đại chúng với các khái niệm khác- Đại chúng và công chúng- Sinh viên thảo luận nhóm- Vài nét về lịch sử truyền thông- Một số dạng truyền thông cổ truyền- Lịch sử các phát minh khoa học-kỹ thuật về truyền	

STT	Buổi học	Nội dung	Ghi chú
		<p>thông</p> <ul style="list-style-type: none"> - Phân kỳ các giai đoạn trong lịch sử nghiên cứu về truyền thông - Lịch sử ra đời của báo chí và truyền thông đại chúng tại Việt Nam 	
2.	Buổi 2	<ul style="list-style-type: none"> - Giai đoạn 1: cuối thế kỷ XIX - Giai đoạn 2: đầu thế kỷ XX đến những năm 1950 - Giai đoạn 3: 1960 – 1980 - Giai đoạn 4: cuối thế kỷ XX - Giai đoạn 5: cuối thế kỷ XX và đầu thế kỷ XXI 	
3.	Buổi 3	<ul style="list-style-type: none"> - Dẫn nhập - Hướng tiếp cận theo quan điểm cấu trúc - chức năng - Hướng tiếp cận dựa trên các lý thuyết phê phán - Lý thuyết quyết định luận kỹ thuật - Lý thuyết về chức năng thiết lập lịch trình - Trường phái nghiên cứu văn hóa 	
4.	Buổi 4	<ul style="list-style-type: none"> - Đặc trưng tổng quát của định chế truyền thông trong xã hội hiện đại <ul style="list-style-type: none"> o Truyền thông từ phát minh kỹ thuật đi đến định chế xã hội o Đặc trưng tổng quát của định chế truyền thông trong xã hội hiện đại - Định chế truyền thông (báo chí) tại một số quốc gia phương Tây <ul style="list-style-type: none"> o Nền báo chí Anh o Nền báo chí Pháp o Nền báo chí Mỹ - Định chế truyền thông (báo chí) tại một số quốc gia châu Á 	

STT	Buổi học	Nội dung	Ghi chú
		<ul style="list-style-type: none"> ○ Nền báo chí tại một số quốc gia Đông Nam Á, châu Á (Thái Lan, Malaysia, Trung Quốc, Singapore .v.v) - Nền báo chí Việt Nam <ul style="list-style-type: none"> ○ Quá trình phát triển truyền thông tại Việt Nam ○ Phân tích quan điểm báo chí là một loại hàng hóa đặc biệt ○ Phân tích vấn đề tự do báo chí và vai trò của báo chí trong công cuộc đổi mới, phát triển đất nước - Nhận định, thảo luận 	
5.	Buổi 5	<ul style="list-style-type: none"> - Những đặc điểm tâm lý-nhân khẩu-xã hội của công chúng - Ứng xử truyền thông của công chúng <ul style="list-style-type: none"> ○ Ba giai đoạn ứng xử của công chúng với các phương tiện truyền thông đại chúng ○ Cách xử dụng các phương tiện truyền thông nơi công chúng - Mối liên hệ giữa truyền thông liên cá nhân và truyền thông đại chúng - Mô hình truyền thông hai bước - Vai trò của người lãnh đạo dư luận <p>Kiểm tra giữa kỳ</p>	
6.	Buổi 6	<ul style="list-style-type: none"> - Nội dung truyền thông là gì? Tại sao cần nghiên cứu nội dung truyền thông? - Văn phong báo chí - Phương pháp nghiên cứu nội dung truyền thông - Phân tích thực nghiệm: nội dung truyền thông, định lượng hóa các chỉ tiêu truyền thông; phân tích các chủ đề thông tin truyền thông trên báo chí, quảng cáo .v.v. - Phương pháp phân tích nội dung tin hiệu học 	

STT	Buổi học	Nội dung	Ghi chú
		- Thực hành phân tích một quảng cáo	
7.	Buổi 7	<ul style="list-style-type: none"> - Xã hội hóa cá nhân - Hình thành dư luận xã hội - <i>Đặc điểm của dư luận xã hội</i> - <i>Truyền thông đại chúng tác động đến việc hình thành dư luận xã hội</i> - Một số ảnh hưởng của truyền thông đại chúng - <i>Giả thuyết về “hố chênh lệch kiến thức”</i> - <i>Truyền thông và bạo lực</i> <p>Tổng kết môn học, ôn tập thi cuối kỳ</p>	

8. GIẢNG VIÊN BIÊN SOẠN

- Họ và tên : ĐỖ HỒNG QUÂN
- Chức danh, học hàm, học vị : Giảng viên - Thạc sĩ

PHỤ TRÁCH KHOA

HÀ MINH TRÍ